מאי לאו הוא הדין לנחלקה לא ניטלה שאני דהא חסר לה איכא דאמרי ת"ש דא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי [א]נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול ש"מ אמר רב פפא [ב]האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה לבינתא לא קני מאי טעמא [ג]דהדר משוי ליה עפרא [ד]לבינתא ועבדיה עפרא קני מאי אמרת דלמא הדר ועביד ליה לבינתא האי לבינתא אחריתי הוא ופנים חדשות באו לכאן ואמר רב פפא ° [ה]האי מאן דגזל נסכא מחבריה ועביד זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא [ו]זוזי ועבדינהו נסכא קני (א) מאי אמרת הדר עביד להו זוזי פנים חדשות באו לכאן [ז]שחימי ועבדינהו חדתי לא קני [ח]חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדר עביד להו חדתי [ט]מידע ידיע שיחמייהו: זה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה: [י](זה הכלל) לאתויי מאי לאתויי הא [כ]דאמר ר' אלעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר ההוא גברא ° דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו כרבא זרע בהו זרעא לסוף אהדרינהו למריה אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח אמר ליה רבא תורי אשבח ארעא לא אשבח אמר מי קאמינא נשיימו כוליה פלגא קאמינא א"ל [ל]סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דתנן [מ]כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא לי מידי דאמר הונא חברין עלאי אנא ושבור מלכא אחי בדינא האי איניש גזלנא עתיקא הוא [נ]ובעינא דאיקנסיה: **מתני'** [ס]גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה רבי מאיר אומר [ע]בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך [פ]גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזלה [צ]מטבע ונפסל תרומה ונטמאת [ק]חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונתעבדה בה עבירה או [ר]שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** אמר רב פפא לא הזקינה הזקינה ממש אלא אפי' כחשה והא אנן הזקינה תנן (ב) כחשה כגון הזקינה [ש]דלא הדר בריא אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה לאו אמינא לך לא תחליף גברי ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר: רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב שביק רבנן ועביד כרבי מאיר אמרי ° משום דברייתא איפכא תניא ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא רב מתניתין נמי איפכא תני ומאי (ג) טעמיה דרב דאפיך מתני' מקמי דברייתא אדרבה ניפוך לברייתא מקמי מתניתין אמרי רב נמי מתניתין איפכא אתניה ואי בעית אימא כי לא אפיך חדא מקמי חדא ° חדא מקמי תרתי אפיך דתניא [ת]המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה [א]זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו [ב]זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי [ג]שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים [ד]אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות האי הלכה כר' מאיר הלכה כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר

ומי

מאי לאו ה"ה לנחלקה. וכיון דלענין פסול מפסלא לענין מקנה נמי שינוי הוא וקני: **פנים חדשות באו לכאן.** לא זו היא לבינה הראשונה אלא זו לבינה אחרת שהולך תיקון וגיבול בפני עצמה ומשונה היא (ד) מהראשונים דאי אפשר לצמצם או גדולה או קטנה: **נסכא.** פלט"א של כסף: **הדר עביד להו נסכא.** אם ירצה ושינוי החוזר לברייתו הוא והכא ליכא למימר פנים חדשות דאין אדם מקפיד על רבועה ותקונה אלא שתהא חתיכה בעלמא: **שחימי.** שחורין כעין ישנים: **ועבדינהו חדתי.** שלבנה: **לא קני.** שסופן לחזור ליושנן: **נעשה שינוי בידו וקנאו.** (ה) לכך דאם טבח ומכר שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר ואין משלם אלא כפל: **פדנא.** תרגום של צמד בקר(ל). ופדן ארם(מ) על שם ששני ארמים היו ארם נהריים וארם צובה: **כרבא.** חרישה: **דאמר הונא חברין עלאי דאנא ושבור מלכא.** שמואל אחי בדינא: **מתני' בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דכקרקע דמי וברשותיה דמריה קיימי: **גזל מטבע ונסדק.** שינוי הניכר הוא (ה): **ונעבדה בה עבירה.** נרבעת או נעבדה פסולה לקרבן כדתניא בשור שנגח ארבעה וחמשה (לעיל דף מ:): **שנפסלה מעל גבי המזבח.** במום (ו) שאין ניכר כדוקין שבעין: **פטורין.** דכל בהמות לאו למזבח קיימי: **גמ' אלא אפילו כחשה.** דלא הוי שינוי כולי האי דלא אישתני כולי גופה: **איפכא תניא.** רבי מאיר אומר כשעת הגזלה וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וקאמר רב הלכה כר' מאיר דמתניתין דהיינו רבנן דברייתא: **איפכא אתנייה.** רבותיו: **ואב"א כי לא מפכינא.** מתני' מקמי ברייתא: **חדא מקמי חדא.** אבל חדא משנה מקמי תרתי ברייתא מפיך והכא תרתי איכא חדא הא דאמרן לעיל ברייתא איפכא תניא ואידך הא דתניא כו': **המחליף כו'.** להכי נקט מחליף גבי בהמה ולא תנא מוכר כדנקט בשפחה דבהמה אינה נקנית בכסף עד שימשוך וכי משך דבר הנראה לעינים הוא אם ילדה אם לאו ואין כאן ספק אבל בחליפין מתוקמא כגון שלא משך בעל החמור את הפרה אלא בעל הפרה משך את החמור ונקנית הפרה אל בעל החמור במשיכת החמור בכל מקום שהיא כדתנן (קדושין ד' כח.) כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ולא ידעינן השתא אי כבר ילדה פרה בשעת משיכת החמור וברשות מוכר ילדה או לאחר משיכת החמור וברשות לוקח [ילדה]: **וכן המוכר שפחתו.** עבד כנעני נקנה בכסף(י) ואע"ג שאין לפנינו בשעת מתן מעות: **והלה שותק.** ברי ושמא ברי עדיף: **ישבע המוכר.** דאיכא הודאה במקצת ואיכא שבועה דאורייתא' (ז) דקטע לידיה דאם קתבע ליה האי לוקח שפחה שלימה יש לי בידך עם ולדה וזה אומר אין שפחה שלימה יש לך בידי אבל לא ולדה דמודה ליה במקצת ומשום הילך לא מפטר דהא קטע ידה ולאו הילך הוא והכי מוקי לה בהשואל [ב"מ ק:]: **נשבעין ולא משלמין.** מי שתובעים אותו ישבע ויפטר דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע ולא נשבע התובע ויטול: **אין נשבעין.** וברשות מוכר תעמוד עד שיביא לוקח ראיה. אלמא לרבנן עבדא כמקרקעי דמי: **אין נשבעין על הקרקעות.** בפרק הזהב (ב"מ דף ט.): **אי הכי.** דמתניתין נמי בעינן למיתנא איפכא הלכה כרבנן מבעי ליה:

פטור

ועבדיה זוזי לא קני. דוקא עבדיה זוזי אבל עשה מן הנסכא כלי כגון כוס של כסף קני אע"ג דהדר עביד ליה נסכא דלא גרע מנסרים ועשאן כלים אבל זוזי ולבינה אין תורת חשיבות עליהן כ"כ: **המחליף פרה בחמור.** אורחא דמילתא נקט שדרך להחליף פרה בחמור ולמכור שפחה בדמים אבל אין לפרש דלא מצי למינקט המוכר פרה וילדה לפי שאין פרה נקנית בכסף אלא במשיכה ובשעת משיכה רואה אם ילדה אם לאו אבל שפחה נקנית בכסף דעבדים הוקשו לקרקעות דהא רבי מאיר קתני לה ורבי מאיר לא מקיש דהא קאמר דנשבעים על העבדים ועל הקרקעות אית ליה דאין נשבעין כדמוכח בשבועות (דף מג. ושם) גבי יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע וכיון דלא מקיש לענין שבועה ה"ה לענין קנין דהא מייתי ראיה הכא משבועה אגזל ומיהו קצת יש לחלק דלענין גזל ושבועה נראה לגמרא להשוות דתרוייהו נפקי על ידי כלל ופרט גזל לקמן בפ' בתרא (דף קיז:) ושבועות בפרק [שבועת הדיינים] (שבועות דף מב:): **והלה** שותק זכה בה. למ"ד (ס) דברי ושמא ברי עדיף ניחא ולמאן דאמר לא ברי עדיף מור"י שהוא מפרש דשתיקה כהודאה דמיא ולא כאומר איני יודע:

ומי

עין משפט
נר מצוה

לג א מיי' פ"ח מהל' לולב הלכה ד סמג עשין מד טוש"ע א"ח סימן תרמה סעיף ג:

לד ב ג מיי' פ"ב מהל' גזלה ואבידה הל' יא סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שס סעיף ה:

לה ד מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ו:

לו ה מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף ה:

לז ו מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ו:

לח ז ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ז:

לט ט י מיי' שם פ"ג הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף ג:

מ כ ל מ נ ס מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף א:

מא ע מיי' פ"כ מהל' מכירה הלכה י סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רכג סעיף א:

מב פ צ מיי' שם הלכה יא וע"ש טוש"ע שם סעיף ג:

מג ק מיי' פ"א מהלכות טוען ונטען הלכה ד סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סימן פט סעיף א:

מד ר מיי' שם פ"ה הלכה א ופ"כ מהל' מכירה הלכה י סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סימן נה סעיף א:

◆

מוסף רש"י

נעשה שינוי בידו וקנאו. בשינוי לגמרי מילתא דאם טבח ומכר שלו הוא טובח וכו' ופטור מד' וה', אבל קרן וכפל משלם, קרן כי השתא וכפל כעין שגנב לו כשעת העמדה בדין (לעיל סה:). **בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דעבדא כמקרקעי דמי וקרקע הרי היא בעינה ואינה נגזלת לקנות לגזלן בשינוי ולהיות ברשותו (לעיל צה.) דקיימא לן קרקע אינה נגזלת וכל מקום שהיא ברשות בעליה עומדת ועבד כמקרקעי דמי ואינו נגזל להיות נקנה לגזלן לשלם דמים, הילך כי אוקין ברשותיה דמריה אוקין (ב"מ ק:). **מטבע ונפסל.** שפסלתו מלכות (גיטין נג:). **תרומה ונטמאת.** מחליה (שם). **אומר לו.** לנגזל, **הרי שלך לפניך.** בעין כמות שהוא, דהיינו שלא ניכר היזק (לעיל סו:) וגזלן שיחזיר לו אותו עצמו וקרינא ביה והשיב את הגזלה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:). **שכל הנשבעין שבתורה.** כל המחוייבין שבועה מן התורה, נשבעין ולא משלמין. כלומר לא חייבה תורה שבועה לשבע ולשלם, אלא הנתבע ישבע ולא ישלם (שבועות מה:).

מסורת הש"ס

א) ברא"ש איתא פנים חדשות באו לכאן, ב) גי' רש"ל כל, ג) לעיל סה:, ד) [לעיל לג: וש"נ], ה) ב"מ ק: [לעיל לה.], ו) גיטין נג:, ז) לעיל סו. לקמן קה., ח) [עיין תוספות לקמן דף לא. ד"ה הטורס], ט) ב"מ ק., י) [שבועות מד: וש"נ], כ) עיין בספר פני יהושע, ל) [ש"א יח], מ) [כתובות כה], נ) [קידושין כח:], ס) [לקמן קיח.].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' נסכא קני (מאי אמרת) תא"מ ונ"ב ס"א וכי תימא וכן בסמוך: (ב) שם והא אנן הוקינה תנן אמרי כחשה כעין הוקינה כצ"ל: (ג) שם איפכא תני ומאי (טעמיה) תו"מ ונ"ב ס"א דוחקיה: (ד) רש"י ד"ה פנים וכו' ומשונה היא מהראשונה: (ה) ד"ה גזל וכו' הניכר הוא וקנייה בשינוי הק"ד ואח"כ מ"ה והחמיץ נמי נשתנה ריחו וטעמו ולא מצי למימר ליה הרי שלך לפניך הק"ד: (ו) ד"ה שנפסלה וכו' כמום אע"פ שניכר בדוקין שבעין פטור דכל: (ז) ד"ה ישבע וכו' דאורייתא כגון דקטע לידה דאם וקתבע:

◆

גליון הש"ס

גמ' האי מאן דגזל נסכא מחבריה. עיין מנחות דף קו ע"א תוס' ד"ה ודלמא: **שם דגזל פדנא.** ויקח צמד בקר (ש"א יא פסוק ז) מתורגם פדנא דתורי: **שם משום דברייתא איפכא תניא.** עיין שבת דף קמג ע"ב תוספות ד"ה ורי"ש: **שם חדא מקמי תרתי אפיך.** עיין יומא דף ט ע"ב תוספות ד"ה מ"ש:

◆

לעזי רש"י

פלט"א. מטיל (של מתכת).